

Let us «Walk in Beauty»

Vi nærmer oss det i siste året av Urfolkstiåret (1994–2004), og det kan passe å se på vårt fagområde i forhold til urfolk og andre minoriteter. Mange steder i verden blir urfolk sett på, og brukt, som fargeklatter i turistbrosjyrer, som skapere av spennende kultur, musikk og håndverk. Ofte stopper vi der. Kanskje tenker vi at de lever nærmere naturen og det er fint. Mye er imidlertid ikke fint i urfolkssammenheng i verden som helhet. Urfolk er i de fleste tilfeller de fattigste, de mest marginaliserte og diskriminerte befolkninger. Det er ingen liten gruppe. Urfolk utgjør 300 millioner mennesker og representerer 4000–5000 språk av verdens omkring 6000. Det sier seg selv at fattigdommen gir helseproblemer. Men roten til miseren er selvfølgelig den som må endres. Hva kan vi med vår helsepolitikk, samfunnsmedisin, sosialmedisin og allmennmedisin bidra med?

Urfolksmedisin eller «indigenous health» er et eget fagområde i Canada. Der kan man velge ett år fordypning i det på veien til å bli spesialist i allmennmedisin, eller «family health». Hva har vi i Norge? Urfolksmedisin er et nytt ord for de fleste av oss, om man bor i et urfolksområde eller ei. Men Senter for Samisk Helseforskning har eksistert i to år allerede. Ester Fjellheim forteller i dobbelttimen om veien dit og om hennes egen vei. Hun må ha gått høyt og luftig slik reinen liker det om sommeren. Slik er det mindre plagsomme insekter og færre stikk. Utsikt har hun i alle fall hatt, og gått fremover med syn for mye. På samisk vis har det vært lite skryt og bråk når hun har beveget seg i terrenget.

Minoritetshelsearbeid er et annet nytt ord som vi nok vil bruke mer og mer. På Ullevål universitetssykehus har Kompetansesenter for minoritetshelse (NAKMI) åpnet i løpet av sommeren. De vil jobbe med folk som ikke var her før nasjonalstaten ble opprettet, altså andre minoriteter enn urfolk. De forteller i en artikkel i dette bladet om sitt eksistensgrunnlag. Beitene er nok litt større og mer varierte enn de i nord. For å bevege seg i disse litt ukjente områdene trenger vi også begrep, vi trenger språk for det. Utposten forsøker å hjelpe. I senere numre av Utposten vil vi presentere urfolksmedisin i Canada, samt mer fra de to nasjonale sentrene som nevnes ovenfor.

I dette nummeret blir det mer om en annen svak gruppe stoffmisbrukere. Samfunnsmedisinen får god plass til å vise hvor levedyktig den er, – eller hva slags liv den lever.

Men tilbake til samene. For både samfunnsnyttig og praktisk initiativ finner vi i regjeringens handlingsplan for perioden 2002–2005: Mangfold og likeverd. Det er vakker lesning. Skulle tro at millioner av olje-\$ fra Melkøya i Finnmark skulle pumpes rett inn i Sameetinget. Det er en del vilje og kunnskap i rike Norge. Forslaget til ny Finnmarkslov viser imidlertid også praksis. Etter 17 år med utredninger av rettigheter til land og vann i Finnmark (Ja, de begynte rett etter Alta-aksjonene), legger regjeringen frem et forslag som samepolitikere kaller respektløst, et lovforslag som de mener faktisk fratar samene rettigheter. FNs rasediskrimineringskomité er kritisk til loven i sin ferske rapport.

Ikke vet jeg, – og det er vel problemet!

Manglende kunnskap, «ikke tema», historieløshet, ...det skaper den destruktive diskrimineringen og respektløsheten, som en har sett kan bli en del av urfolks eget «Selv».

Fra Canada fikk jeg med begrepet Walking in Beauty. Ved siden av et par myke samiske komager henger nå to like myke mokasiner. «They are to remind you to walk softly on earth», sa min venn Stan. – Jo da, jeg skal forsøke å ikke trampe, på folk og natur, men helst vil jeg «walk in beauty» sammen med fargerike folk i mangfoldig natur.

Helen Brandstorp